

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 13 (54)

2025

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: *право*, серія: *економіка*, серія: *педагогіка*,
серія: *техніка*, серія: *фізико-математичні науки*

СЬОГОДНІ

Шановні колеги!

*З Новим Роком та
Різдвом Христовим!*

Бажаю, щоб Ви і Ваші близькі були здорові і щасливі, щоб удача супроводжувала у справах, щоб любов оточувала і наповнювала Вас і Вашу родину.

Нехай негоди проходять стороною, а над головою буде завжди мирне небо і ясне сонце. Виконаних мрій, досягнутих цілей і приємних відкриттів Вам у Новому 2026 році!

З повагою,
директор Видавничої групи
«Наукові перспективи»

Ірина Жукова

- Кірман В.К., Пісковенко А. О., Сасенко О.В.** **1118**
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА АЛГОРИТМИ ЕЛЕМЕНТАРНОЇ ТЕОРІЇ ЧИСЕЛ У МАТЕМАТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
- Книш Ю.В.** **1133**
ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ ПІДЛІТКІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ
- Кобилянський В.А.** **1142**
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА / МИСТЕЦТВА У КЛАСІ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ
- Коваль К.В.** **1154**
ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СИСТЕМІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ
- Ковтун О.С.** **1164**
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ
- Козак Г.С., Роганов М.Л., Роганов М.М., Капун Д.С.** **1174**
CODECADEMY PYTHON ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ
- Корильчук Н.І.** **1188**
МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТІВ НА ЕТАПІ ВИБОРУ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ЯК ФАХУ
- Котелянець Ю.С., Байдюк Л.М.** **1203**
ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
- Кривонос О.М., Кривонос М.П.** **1218**
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУПОВИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАННІ ІНФОРМАТИКИ

УДК 159.9:316.647.5:316.752

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13\(54\)-1154-1163](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13(54)-1154-1163)

Коваль Карина Валентинівна асистентка кафедри педагогіки, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0009-0009-1696-9389>

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СИСТЕМІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті проаналізовані психологічні механізми формування толерантності в системі ціннісних орієнтацій особистості в умовах сучасних суспільних трансформацій. Актуалізовано значущість толерантності як інтегративної особистісної якості, що забезпечує психологічну рівновагу, соціальну згуртованість і конструктивну міжособистісну взаємодію в умовах соціальної нестабільності, зростання напруженості та поляризації суспільних поглядів.

Визначено, що толерантність не зводиться до соціальної норми чи декларативної цінності, а формується як внутрішньо детермінована характеристика особистості у процесі інтеріоризації системи ціннісних орієнтацій.

Узагальнено наукові підходи до розуміння структури толерантності як багатокомпонентного утворення, що охоплює когнітивний, емоційний, мотиваційний і поведінковий компоненти, які перебувають у тісному взаємозв'язку. Обґрунтовано роль гуманістичних, соціальних і моральних цінностей у формуванні стійкої толерантної позиції особистості.

Проаналізовано психологічні механізми формування толерантності, зокрема емпатійний, когнітивний, мотиваційний, емоційно-регулятивний, рефлексивний механізми, а також механізм ідентифікації та децентрації, які функціонують як цілісна система внутрішніх психічних процесів.

Окреслено, що система ціннісних орієнтацій виконує інтегративну та регулятивну функцію, поєднуючи когнітивні уявлення про соціальну реальність, емоційне ставлення до «іншого» та мотиваційну готовність до співпраці й діалогу. Зроблено висновок, що узгоджена дія психологічних механізмів забезпечує усвідомлений, стабільний і ціннісно зумовлений характер толерантної поведінки, що є показником зрілості ціннісно-сислової сфери особистості та важливою передумовою її гармонійного розвитку.

Ключові слова: толерантність, психологічні механізми, ціннісні орієнтації, особистість, емпатія, інтеріоризація цінностей, міжособистісна взаємодія.

Koval Karyna Valentinovna Assistant Professor of Pedagogy, Berdiansk State Pedagogical University, Zaporizhia, <https://orcid.org/0009-0009-1696-9389>

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS OF FORMING TOLERANCE IN THE SYSTEM OF PERSONALITY VALUE ORIENTATIONS

Abstract. The article analyzes the psychological mechanisms of tolerance formation in the system of personal value orientations in the context of modern social transformations. The importance of tolerance as an integrative personal quality that ensures psychological balance, social cohesion, and constructive interpersonal interaction in conditions of social instability, growing tension, and polarization of social views is highlighted. It is determined that tolerance is not reduced to a social norm or declarative value, but is formed as an internally determined characteristic of the personality in the process of internalizing the system of value orientations.

Scientific approaches to understanding the structure of tolerance as a multicomponent formation covering cognitive, emotional, motivational, and behavioral components that are closely interrelated are generalized. The role of humanistic, social, and moral values in the formation of a stable tolerant position of the personality is substantiated. The psychological mechanisms of tolerance formation are analyzed, in particular, empathic, cognitive, motivational, emotional-regulatory, reflective mechanisms, as well as the mechanism of identification and decentralization, which function as an integral system of internal mental processes.

It is outlined that the system of value orientations performs an integrative and regulatory function, combining cognitive ideas about social reality, emotional attitude to «the other» and motivational readiness for cooperation and dialogue. It is concluded that the coordinated action of psychological mechanisms ensures the conscious, stable, and value-driven nature of tolerant behavior, which is an indicator of the maturity of the value-semantic sphere of the personality and an important prerequisite for its harmonious development.

Keywords: tolerance, psychological mechanisms, value orientations, personality, empathy, internalization of values, interpersonal interaction.

Постановка проблеми. Сучасні суспільні трансформації, зумовлені глобалізаційними процесами, соціальною нестабільністю та воєнними викликами, актуалізують проблему формування толерантності як однієї з базових характеристик зрілої особистості. В умовах зростання соціальної напруженості, поляризації поглядів, посилення міжособистісних і міжгрупових конфліктів саме толерантність виступає важливим чинником збереження психологічної рівноваги, соціальної згуртованості та конструктивної взаємодії між людьми [11, с. 239–240]. Особливої уваги потребує аналіз толерантності не

лише як соціальної норми чи декларованої цінності, а як внутрішньо детермінованої особистісної якості, що формується у процесі засвоєння та інтеріоризації системи ціннісних орієнтацій [7]. У цьому контексті принципового значення набуває вивчення психологічних механізмів формування толерантності, які забезпечують її становлення на когнітивному, емоційному, мотиваційному та поведінковому рівнях. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених проблемі толерантності, більшість із них зосереджена на її соціально-філософських або педагогічних аспектах. Водночас питання психологічних механізмів формування толерантності в системі ціннісних орієнтацій особистості залишається недостатньо систематизованим і потребує поглибленого теоретичного осмислення [13].

Недостатньо розкрито, яким чином цінності, установки, переконання та життєві орієнтири особистості впливають на розвиток здатності до прийняття «інакшості» та регуляції толерантної поведінки. Розуміння психологічних механізмів формування толерантності в системі ціннісних орієнтацій особистості створює підґрунтя для розроблення ефективних психолого-педагогічних стратегій, спрямованих на розвиток толерантної свідомості, відповідальної соціальної поведінки та стійкості до кризових впливів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема психологічних механізмів формування толерантності в системі ціннісних орієнтацій особистості широко представлена в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. У працях О. Бабенко толерантність осмислюється крізь призму інтеріоризації як ключового механізму когнітивного та ціннісного розвитку особистості. Представники гуманістичної та екзистенційної психології (І. Зварич, Г. Чуйко, Т. Колтунович) акцентують увагу на толерантності як прояві зрілої особистісної позиції, що ґрунтується на прийнятті унікальності іншого та повазі до його життєвого вибору.

Структурні й комунікативні аспекти толерантності розкрито в дослідженнях В. Зарицької та В. Лапи, де наголошується на взаємозв'язку когнітивних, емоційних і поведінкових компонентів. Ціннісно-смысловий та міждисциплінарний вимір феномену толерантності представлено у працях В. Мельничука, К. Терещенко, а також у колективній монографії за редакцією О. Власової. Гендерні особливості толерантності як морально-ціннісної якості особистості студента висвітлено в дослідженнях М. Мельничук.

Вагомий внесок у розуміння соціально-педагогічних і вікових чинників формування толерантності зроблено В. Пісоцьким і А. Горянською, а також у роботах В. Поліщук і Г. Лещук, де толерантність розглядається як особистісна характеристика в умовах інклюзивної освіти. Психологічні аспекти толерантності до невизначеності проаналізовано І. Томаржевською, тоді як Л. Чередник і Н. Діра акцентують увагу на толерантності як важливій

лідерській якості майбутніх фахівців. У контексті освітнього середовища толерантність і безпека простору розглядаються у працях А. Лесик, О. Попової, С. Яланської та Н. Атаманчук.

Отже, аналіз наукових джерел засвідчує різноманітність теоретичних підходів до осмислення толерантності, що охоплюють когнітивний, емоційний, ціннісний і поведінковий виміри, а також підтверджують складний, багаторівневий характер психологічних механізмів її формування.

Мета дослідження – дослідити та теоретично обґрунтувати психологічні механізми формування толерантності в системі ціннісних орієнтацій особистості.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психологічній науці толерантність розглядається як складне багатовимірне утворення, що не зводиться виключно до соціальної норми чи декларативної цінності [10].

Вона постає як інтегративна особистісна якість, що формується в процесі індивідуального розвитку та відображає рівень психологічної зрілості особистості, її здатність до конструктивної взаємодії з соціальним середовищем.

Толерантність функціонує як внутрішній регулятор міжособистісної поведінки, забезпечуючи прийняття соціальної, культурної, світоглядної та індивідуальної різноманітності [6].

Структурно толерантність постає як цілісне багатокomпонентне утворення, що включає когнітивний, емоційний, мотиваційний і поведінковий компоненти, які перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємно зумовлюють один одного [3; 9; 12].

Когнітивний компонент відображає рівень усвідомлення особистістю багатоманітності соціальної реальності, здатність до гнучкого та критичного мислення, переосмислення власних установок і відмову від стереотипних, категоричних та поляризованих оцінок.

Саме когнітивний рівень забезпечує адекватне розуміння позицій, цінностей і поведінкових моделей інших людей.

Емоційний компонент толерантності пов'язаний зі здатністю до емпатії, співпереживання та емоційного прийняття іншого як цінного й рівнозначного суб'єкта взаємодії, незалежно від його соціальних, культурних, світоглядних чи індивідуальних відмінностей. Він забезпечує позитивне емоційне тло міжособистісної взаємодії та знижує ймовірність виникнення напруження й агресивних реакцій.

Мотиваційний компонент визначає внутрішню готовність особистості до толерантної взаємодії, її орієнтацію на співпрацю, взаємоповагу та конструктивний діалог, а також прагнення до збереження позитивних соціальних контактів. Поведінковий компонент, у свою чергу, реалізується у конкретних

формах толерантної поведінки, що виявляються у здатності до саморегуляції, ненасильницького розв'язання конфліктів, дотримання етичних норм спілкування та практичного втілення цінностей толерантності у повсякденній діяльності.

У межах гуманістичної психології толерантність інтерпретується як прояв безумовної поваги до унікальності особистості, її права на самовираження, самореалізацію та автономію життєвого вибору [2]. У цьому контексті толерантність розглядається не лише як соціально схвалювана норма, а як внутрішня установка, що ґрунтується на прийнятті іншого таким, яким він є, без прагнення до нав'язування власних переконань чи ціннісних орієнтирів [5]. Гуманістичний підхід акцентує увагу на розвитку автентичності, емпатії та діалогічності як ключових умов становлення толерантної особистості.

З позицій діяльнісного підходу толерантність формується у процесі активної взаємодії особистості з соціальним середовищем і закріплюється через практичний досвід міжособистісних контактів [8]. У ході спільної діяльності, комунікації та розв'язання соціальних ситуацій особистість поступово засвоює норми співіснування, співпраці та взаємної поваги, що сприяє перетворенню толерантності на стійку особистісну установку та внутрішній регулятор поведінки.

Таким чином, толерантність набуває динамічного характеру, розвиваючись у контексті реальних соціальних практик.

У межах ціннісно-сислової парадигми толерантність постає як результат інтеріоризації гуманістичних цінностей і смислів, які визначають ставлення особистості до «іншого» як до рівноправного й автономного суб'єкта взаємодії. Саме ціннісно-сислова сфера зумовлює глибинні мотиваційні основи толерантної поведінки та забезпечує її стабільність незалежно від зовнішніх умов.

Ціннісні орієнтації займають центральне місце у структурі особистості, виконуючи функцію внутрішніх регуляторів поведінки, діяльності та міжособистісних взаємин. Вони визначають спрямованість соціальної активності, вибір життєвих стратегій і характер ставлення людини до навколишнього світу та інших людей. У цьому контексті толерантність постає як ціннісно зумовлена особистісна якість, що формується на основі засвоєння та прийняття гуманістичних, соціальних і моральних цінностей.

Гуманістичні цінності, зокрема повага до людської гідності, визнання унікальності кожної особистості та її права на відмінність, створюють психологічне підґрунтя для розвитку толерантного ставлення. Соціальні цінності, такі як співпраця, солідарність і взаємодопомога, сприяють формуванню орієнтації на партнерську взаємодію та колективну відповідальність. Водночас моральні цінності забезпечують нормативно-етичний

вимір толерантності, регулюючи поведінку особистості відповідно до принципів справедливості, відповідальності та поваги до інших.

Ключовим психологічним механізмом у цьому процесі виступає інтеріоризація цінностей, завдяки якій зовнішні соціальні норми та вимоги трансформуються у внутрішні переконання й особистісні смисли. На цьому рівні толерантність перестає бути формальною соціальною вимогою і набуває статусу стійкої особистісної позиції, що визначає характер міжособистісної взаємодії навіть у складних, конфліктних або невизначених соціальних ситуаціях [1].

Формування толерантності забезпечується дією комплексу психологічних механізмів, які функціонують на різних рівнях психічної організації особистості (табл.1). Емпатійний механізм сприяє розумінню емоційних станів іншого, зниженню рівня агресії та формуванню співпереживання. Когнітивний механізм пов'язаний із подоланням стереотипів, розвитком критичного мислення та усвідомленням соціальної різноманітності.

Механізм ідентифікації та децентрації забезпечує вихід за межі егоцентричної позиції та формує здатність бачити ситуацію з точки зору іншого.

Емоційно-регулятивний механізм відповідає за контроль власних емоційних реакцій у ситуаціях напруження, а мотиваційний за внутрішню готовність до толерантної поведінки. Рефлексивний механізм дозволяє усвідомлювати власні установки та коригувати поведінкові стратегії відповідно до прийнятих цінностей.

Психологічні механізми формування толерантності функціонують як взаємопов'язана й ієрархічно організована система внутрішніх психічних процесів, що забезпечують становлення, підтримку та прояв толерантної позиції особистості в різних соціальних контекстах. Центральне місце в цій системі посідає система ціннісних орієнтацій, яка виконує інтегративну та регулятивну функцію, поєднуючи когнітивні уявлення про соціальну реальність, емоційне ставлення до «іншого» та мотиваційну готовність до конструктивної взаємодії.

Когнітивні механізми забезпечують усвідомлення багатоманітності соціальних і культурних відмінностей та сприяють подоланню стереотипних суджень, емоційні – формують здатність до емпатії й емоційного прийняття, тоді як мотиваційні визначають внутрішню спрямованість особистості на співпрацю, взаємоповагу та діалог.

Узгоджена дія цих механізмів, доповнена процесами саморегуляції, рефлексії та децентрації, зумовлює стабільність толерантної поведінки, її усвідомлений і ціннісно зумовлений характер, що є показником зрілості ціннісно-сислової сфери особистості.

Таблиця 1

Психологічні механізми формування толерантності

Психологічний механізм	Зміст і характеристика механізму	Роль у формуванні толерантності
Емпатійний	Забезпечує здатність особистості розпізнавати, розуміти та емоційно переживати стан іншої людини, сприяє співпереживанню та прийняттю емоційних відмінностей.	Формує емоційне прийняття «іншого», знижує рівень агресивності та сприяє розвитку гуманістичного ставлення у міжособистісній взаємодії.
Когнітивний	Пов'язаний з усвідомленням соціальної та культурної різноманітності, розвитком критичного мислення, подоланням стереотипів і поляризованих суджень.	Забезпечує раціональне осмислення відмінностей між людьми та створює інтелектуальне підґрунтя для толерантного ставлення.
Механізм ідентифікації та децентрації	Передбачає здатність виходити за межі егоцентричної позиції та розглядати ситуацію з точки зору іншого.	Сприяє розумінню позицій, мотивів і переживань інших, формує соціальну чутливість і відкритість до діалогу.
Емоційно-регуляторний	Забезпечує контроль і регуляцію власних емоційних реакцій у ситуаціях напруження, конфлікту або фрустрації.	Підтримує стабільність толерантної поведінки, запобігає імпульсивним і деструктивним реакціям у взаємодії.
Мотиваційний	Визначає внутрішню спрямованість особистості на співпрацю, взаєморозуміння, діалог і партнерську взаємодію.	Забезпечує внутрішню готовність до толерантної поведінки та підтримує її стійкість у різних соціальних контекстах.
Рефлексивний	Полягає в усвідомленні власних установок, упереджень, поведінкових стратегій та їх критичному переосмисленні.	Сприяє корекції нетолерантних установок і переходу толерантності на рівень усвідомленої ціннісної позиції.

Висновки. Отже, толерантність у сучасній психологічній науці постає як складне інтегративне особистісне утворення, що формується впродовж індивідуального розвитку та відображає рівень психологічної зрілості, цілісності й соціальної відповідальності особистості. Вона виступає не лише умовою ефективної міжособистісної взаємодії, а й внутрішнім регулятором поведінки, який забезпечує здатність людини до прийняття соціальної, культурної, світоглядної та індивідуальної різноманітності в умовах сучасного суспільства.

Багатокомпонентна структура толерантності, що охоплює когнітивний, емоційний, мотиваційний і поведінковий рівні, зумовлює її системний характер та забезпечує узгодженість внутрішніх переконань із реальними формами соціальної поведінки. Саме взаємодія цих компонентів дозволяє особистості адекватно інтерпретувати соціальну реальність, регулювати власні емоційні реакції, усвідомлено обирати стратегії взаємодії та реалізовувати цінності толерантності у практичній діяльності.

Визначальну роль у становленні толерантності відіграє система ціннісних орієнтацій, яка інтегрує гуманістичні, соціальні та моральні цінності, трансформуючи їх у внутрішні переконання й життєві смисли особистості. Саме інтеріоризація цінностей забезпечує перехід толерантності з рівня зовнішньої соціальної вимоги на рівень стійкої особистісної позиції.

Узгоджена дія психологічних механізмів забезпечує стабільність, усвідомленість і ціннісно зумовлений характер толерантної поведінки. Така поведінка є показником сформованості ціннісно-сміслової сфери особистості та виступає важливою передумовою її гармонійного розвитку, психологічної стійкості й здатності до конструктивного діалогу в умовах соціальної нестабільності та зростання різноманітності сучасного світу.

Література:

1. Бабенко О. В. Сутність процесу інтеріоризації як центрального механізму когнітивного розвитку особистості. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (72). С. 54–57.
2. Екзистенційна та гуманістична психологія : навч. посібник / І. М. Зварич, Г. В. Чуйко, Т. А. Колтунович. Чернівці : Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, 2019. 496 с.
3. Зарицька В. В., Лапа В. М. Структура комунікативної толерантності: аналіз наукових підходів. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 77–81.
4. Лесик А. С., Попова О. І., Коваль К. В. Організація безпечного освітнього простору в початковій школі в умовах воєнного стану: тенденції та перспективи розвитку. *Перспективи та інновації науки*. № 6 (40). 2024. С. 245–253.
5. Мельничук В. Толерантність як складова європейського аксіопростору. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2025. Вип. 59. С. 157–163.
6. Мельничук М. М. Гендерні особливості феномену толерантності як морально-ціннісної якості особистості студента. *Габітус*. 2024. Вип. 60. С. 84–89.

7. Пісоцький В. П., Горянська А. М. Теоретичні питання вікової психології: навчальний посібник для закладів вищої освіти; 2-е вид., випр. і доповн. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2023. 232 с.

8. Поліщук В., Лещук Г. Толерантність як особистісна характеристика в умовах імплементації інклюзивної освіти. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7, № 3. С. 338–346.

9. Терещенко К. В. Толерантність особистості: міждисциплінарний підхід. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. 1. Вип. 52. С. 123–128.

10. Томаржевська І. В. Феномен «толерантність до невизначеності» і його психологічний аналіз. *Психологічний журнал*. 2019. № 1. С. 1–10.

11. Чередник Л., Діра Н. Толерантність як особистісна лідерська якість майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34. Т. 5. С. 237–243.

12. Чинники розвитку толерантності особистості на різних етапах соціалізації: колективна монографія / за ред. проф. Власової О. І. Київ : Яроченко Я. В., 2022. 359 с.

13. Яланська С. П., Атаманчук Н. М. Психологія формування толерантного середовища в умовах Нової української школи. *Science and Education*. 2017. Issue 1. Р. 71–75.

References:

1. Babenko, O. V. (2019). Sutnist protsesu interioryzatsii yak tsentralnoho mekhanizmu kohnityvnoho rozvytku osobystosti [The essence of the interiorization process as a central mechanism of cognitive personality development]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 8(72), 54–57 [in Ukrainian].

2. Zvarych, I. M., Chuiko, H. V., & Koltunovych, T. A. (2019). Ekzystantsiina ta humanistychna psykholohiia [Existential and humanistic psychology]. Chernivtsi: Yurii Fedkovych Chernivtsi National University Press [in Ukrainian].

3. Zarytska, V. V., & Lapa, V. M. (2017). Struktura komunikatyvnoi tolerantnosti: analiz naukovykh pidkhodiv [The structure of communicative tolerance: analysis of scientific approaches]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 2(42), 77–81 [in Ukrainian].

4. Lesyk, A. S., Popova, O. I., & Koval, K. V. (2024). Orhanizatsiia bezpechnoho osvithnoho prostoru v pochatkovii shkoli v umovakh voiennoho stanu: tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Organization of a safe educational space in primary school under martial law: trends and development prospects]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and Innovations in Science*, 6(40), 245–253 [in Ukrainian].

5. Melnychuk, V. (2025). Tolerantnist yak skladova yevropeiskoho aksioprostoru [Tolerance as a component of the European axiological space]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politologichni studii – Bulletin of Lviv University. Series of Philosophical and Political Studies*, 59, 157–163 [in Ukrainian].

6. Melnychuk, M. M. (2024). Henderni osoblyvosti fenomenu tolerantnosti yak moralno-tsinnisnoi yakosti osobystosti studenta [Gender features of tolerance as a moral and value-based personality trait of students]. *Habitus*, 60, 84–89 [in Ukrainian].

7. Pisotskyi, V. P., & Horianska, A. M. (2023). Teoretychni pytannia vikovoi psykholohii [Theoretical issues of developmental psychology] (2nd ed.). Nizhyn: Mykola Hohol Nizhyn State University [in Ukrainian].

8. Polishchuk, V., & Leshchuk, H. (2020). Tolerantnist yak osobystisna kharakterystyka v umovakh implementatsii inkluzyvnoi osvity [Tolerance as a personal characteristic in the context of inclusive education implementation]. *Social Work and Education*, 7(3), 338–346 [in Ukrainian].

9. Tereshchenko, K. V. (2019). Tolerantnist osobystosti: mizhdystsyplinarnyi pidkhid [Personality tolerance: an interdisciplinary approach]. *Aktualni problemy psykholohii – Actual Problems of Psychology*, 1(52), 123–128 [in Ukrainian].
10. Tomarzhevskaya, I. V. (2019). Fenomen «tolerantnist do nevyznachenosti» i yoho psykholohichnyi analiz [The phenomenon of «tolerance for uncertainty» and its psychological analysis]. *Psykhologichnyi zhurnal – Psychological Journal*, 1, 1–10 [in Ukrainian].
11. Cherednyk, L., & Dira, N. (2020). Tolerantnist yak osobystisna liderska yakist maibutnikh vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity [Tolerance as a personal leadership quality of future higher education teachers]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of Humanities*, 34(5), 237–243 [in Ukrainian].
12. Vlasova, O. I. (Ed.). (2022). Chynnyky rozvytku tolerantnosti osobystosti na riznykh etapakh sotsializatsii [Factors of personality tolerance development at different stages of socialization]. Kyiv: Yarochnenko Ya. V. [in Ukrainian].
13. Yalanska, S. P., & Atamanchuk, N. M. (2017). Psykholohiia formuvannia tolerantnoho seredovyshcha v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Psychology of forming a tolerant environment in the context of the New Ukrainian School]. *Science and Education*, 1, 71–75 [in Ukrainian].